

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת חיי שרה כ"ה חשוון ה'תשע"ג | גליון 528

דברי הימים

אחידת שומרון

כ"ה חשוון ג'

תרנ"ד (בעיר)

בשנת ג' אלפים

תרנ"ד נשיא יהודה - יוחנן

הורקנוס בנו של שמעון ונכדו של מתתיהו כהן גדול, עלה עם שני בניו - אריסטובלוס ואנטיגנוס לשים מצור על שומרון על מנת ללכדה. ימים רבים נמשך המצור. יוחנן הורקנוס שהיה כהן גדול שב לירושלים כדי לשרת במקדש ביום הכיפורים. לעזרת העיר שומרון נחלץ אח אנטיוכוס, מלך מקדון שבא עם צבאו.

מסופר בגמרא (סוטה לג.) והתניא יוחנן

כהן גדול שמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא לאנטוכיא. וכתבו אותו היום ואתה השעה,

והיה כן. ובאותו היום נצחו. (שה"ש רבה פ"ח).

שנה שלימה היתה העיר שומרון נצורה עד שנכבשה על ידי יוחנן הורקנוס. במגילת תענית (פרק שמיני) מוזכר, שקבעו יום טוב בעשרים וחמשה ביה (חשוון), על אחידת שומרון שורא ונסמכו לה עיריות רבות בישראל והיו קורין אותן ערי נברכתא. ואכן, לאחר תקופה ארוכה שיהודים לא הורשו להתיישב באזור זה, החלו לפרוח במקום ישובים יהודים.

יוחנן הורקנוס, נפטר בשנת ג' אלפים

תרנ"ז והוא כבן שישים שנה. על יוחנן זה

אמרו חז"ל (אבות ב, ד) "יאל תאמון בעצמך

עד יום מותך", שהרי יוחנן כהן גדול

שימש בכהונה גדולה שמונים שנה,

ולבסוף נעשה צדוקי (ברכות כט.).

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו וספ פינוטו שליט"א

יפה שיחתך של עבדי אבות

שומרת את עצמה מכל פגם וחטא, לכן סבר שאם תתחונן עם יצחק ותקבל את עושרו תתקלקל ותרד מדרגתה, שהרי כאשר (דברים לב, טו) "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֵט... וַיִּטֵּשׂ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוּ".

לכן כששמע אליעזר את הסכמתם של לבן ובתואל, מיד הוציא כלי כסף וכלי זהב ובגדים ונתן לרבקה, וללבן נתן מגדנות מפירות ארץ ישראל, ולא שאר כלי כסף וזהב שנפשו הייתה מחמתן. כיון שרצה לרמוז ללבן שאברהם אבינו וההולכים בדרכו אינם מושפעים מהעושר לרעה, ואדרבא משתמשים בו לטובה ולמעשי חסד, ורמז לו בזה שאכילתם של הצדיקים אינה אכילה לצורך הנאת גופם, אלא גם בעת אכילתם מכוונים לשם שמים ולקיום המצוות שיש בפירות ארץ ישראל.

כלי הכסף והזהב והבגדים שנתן אליעזר לרבקה, היו בצניעות הראויה ולא כמנהגי ומעשי הגויים, אלא בגדי ישע וצניעות כמנהג אימותינו הקדושות. וכן בתכשיטים שנתן אליעזר לרבקה היו רמוזים בהם סודות עליונים שעתידיים להתקיים בעם ישראל. וא"כ המתנות שנתן אליעזר לרבקה, לא רק שלא היה בהם חסרון ופגם שיש בעושר, שיכול לגרום ל"וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֵט", אלא שהאבות הקדושים יצקו תוכן רוחני גם בעושר ובגשמיות, ובתכשיטים ובעושר עשו לעצמם סימונים וציונים לדברי הקדושה. אכן, יפה היא שיחתך של עבדי אבות, שיש בה עומק רב וממנה נלמד על גדול קדושתם ומעלתם של אבותינו הקדושים.

"וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי וְה' בְּרַךְ אֶת אֲדֹנָי מֵאֵד וַיִּגְדַּל וַיִּתֵּן לוֹ צֶאֱן וְכֶסֶף וְזָהָב וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחֹת וְגַמְלִים וְחֲמֹרִים" (בראשית כד, לד-לה), אמרו חז"ל (ילקוט"ש רמז ק"ט) שלבן נתן עיניו בממונו של אליעזר, ובקש להורגו בשביל הצמידים והנזם שהיו בידו. ואם בשביל מעט ממונו נבהל לבן להרוג, הרי עתה שאליעזר מספר להם שכל מה שהביא בידו הוא אפס קצה עושרו של אברהם אדונו, הלא יש מקום לחשוש שלבן יעכב את השידוך בכדי שאליעזר ירבה עליהם מוהר ומתן, ולכאורה עדיף היה שאליעזר לא ירבה בדברים על עושרו של אברהם אבינו?

נראה לבאר, שאחרי שראה אליעזר, שבתואל ולבן מנסים לעכב בעדו, מיד אמר לנצל את חולשתו של לבן לממונו, לכן האריך לתאר על גדולתו של אברהם ורוב עושרו, ובה רצה לשחד את דעתו, עד שישכים לשידוך ולא יעכב. ואכן לבן הסכים בחפץ לב שאחותו תינשא ליצחק שיירש את כל רכוש אביו, אלא שהבחין שיאביו רוצה לעכב, לכן קפץ מיד ואמר, "מַה' יֵצֵא הַדָּבָר לֹא נוּכַל דַּבֵּר אֵלַיךָ רַע אוֹ טוֹב" והיינו, שלבן כל כך רצה שהשידוך יבוא לידי גמר, עד שלא חשש לגנותו שיראוהו איך הוא קופץ בראש כהדיוט.

אך מה שלבן הסכים לשידוך ואמר "מַה' יֵצֵא הַדָּבָר", אין זאת אלא משום שבקש על ידי כך לגרום לאבד את עם ישראל, כמו שכתוב (דברים כו, ה) "אַרְמִי אֶבֶד אֲבִי", ואמרו חז"ל (ספרי כו ה) "אַרְמִי זֶה לִבֵּן שֶׁבִקֵּשׁ לַעֲקוּר אֶת הַכֹּל. שידע שרבקה אחותו מיועדת לגדלות, ושהיא

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינוטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינוטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת, לפרטים 08-8679897

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
17:59	17:20	16:07	ירושלים
17:55	17:21	16:23	ת"א אשדוד
17:53	17:19	16:12	חיפה
17:56	17:22	16:23	ב"ש

איש ואשה
שיזכו

במעלת החסד

"והיה הנענך אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק" (כד, טד). אליעזר עבד אברהם אבינו, השדכן הראשון, נשלח לחון למצוא את האשה הראויה ליצחק אבינו. אף שידע שעליו לבחור אשה ממשפחתו של אברהם, בכל אופן לא הסתפק בכך ורצה להעמיד את המיועדת במבחן, לתהות על מידת החסד שבה, שתתאים לביתו של אברהם אבינו איש החסד.

על מידת החסד מושתת העולם כפי שנאמר (תהלים פט) "עולם חסד יבנה", אך לא די רק בחסד, על החסד להיעשות בחכמה, כמו שאמר החכם מכל אדם (משלי ט, א) "הקמזות בנתה ביתה". אף בכך העמיד אליעזר את רבקה במבחן, שבקש מהנערה לשתות הישר מהכד באופן שיפסול את המים הנותרים מלהיות ראויים לשתיה, וציפה שלאחר שישתה מן המים היא לא תשפוך את המים לעיניו כדי לא לפגוע בו, וגם לא תיקחם אל הבית לחינם, אלא תציע בחכמה "וגם גמליך אשקה". תפילתו של אליעזר התקבלה, וזימן לו הקב"ה את הנערה המתאימה כשהיא עומדת מעל ומעבר לדרישות אותן העמיד אליעזר. "ותכל להשקתו" ומיד היא מוצאת פתרון ללא שהות, ואינה ממתנה עד שיאמרו לה מה לעשות וכיצד, "ותאמר גם לגמליך אשאב" וכדי שלא יבחין שעושה כן כדי למצוא פתרון למים שנפסלו, ממשיכה היא לשאוב מים "עד אם כלו לשתת". עשיית חסד בחכמה!

מכאן ניתן ללמוד כי המידה הנחוצה ביותר להעמדת הבית על תילו היא מידת החסד, עלינו להשתלם במידת זו ולעשותה בחכמה מבלי שיורגש שעושים אנו 'טובה' לבן הזוג. מכך נזכה שיבנה ביתנו לתלפיות, ואפשר שנזכה על ידי כך אף באריכות ימים כפי שאמר דוד המלך (תהלים כג) "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי... לארץ ימים". מסופר על אברך שבא לביתו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל לצורך עניין מסוים, הרבנית שפתחה את הדלת אמרה לו שהרב צריך להגיע, והציעה לו להמתין. ואכן לאחר מספר רגעים הופיע הרב בביתו, הרבנית הגישה לו כוס תה והוא החל לספר לה את הקורות אותו באותו יום, בפירוט רב. וכך לאחר דקות ארוכות הסתיימה שיחתם, והרב ניגש אל האברך, התנצל על שעכבו ואמר 'זכית לראות איך צריך לקרב את האשה, הרי כל היום היא נמצא לבד, ואני חייב לשתף אותה בקורותי. אולי נדמה בעיניך שדברתי שטויות... אך ב"ה זכיתי לזקנה וזאת בזכות החסד שאני עושה בבית לשתף אותה ולשפר את מצב רוחה'...

מה יצא הדבר

"הוא האשה אשר הכיח ה' לבן אדני" (כד, מד), אמרו חז"ל (מועד קטן יח:) אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני. זיווגו של אדם נגזר מפיו של הקדוש ברוך הוא בשעת היצירה. הצדיק המוסמך רבי יאשיהו פיינטו זצוק"ל כותב בספרו "מאור עיניים" (שם), נאמרו ג' מיני זוגים. הא' צדיק וצדקת, דהיינו, נשואי יצחק ורבקה, ועליו כתיב (כד, ט) "מה יצא הדבר". הב' צדיק עם רשעה, דהיינו, זיווגו של שמשון עם בת התימני, ועלה כתיב (שופטים יד, ד) "לא ידעו פי מה היא". ויש זיווג של רשע עם צדקת, עליו הכתוב אומר (משלי יט, יד) "ומה אשה משקלת".

ועוד יש לרמוז שאין זיווג של איש - רק מה', שאף על פי שכתוב "בית והון נחלת אבות ומה אשה משקלת", היה אפשר לחשוב, שבית והון הוא נחלת אבות, ואשה משקלת היא גם מנחלת אבות וגם מה'. לזה אמר, דיוכיו שניהם, זיווגו של יצחק, שרצה בתואל אביה לעכב הדבר, אך "ויען לבן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר", וגם זיווגו של שמשון, כי לא היו אביו ואמו רוצים בה, וכתוב ביה, "לא ידעו פי מה היא". מכאן אתה למד גם מן הכתובים, שהוא אומר "ומה אשה משקלת" שנגזר מפיו של הקדוש ברוך הוא, ולא מצד אב ואם או בני אדם.

ברמאות

ואברהם יזון בא פימים וה' ברח את
אברהם בכל (כד, א)

מבאר רבי ישראל סנטר זצ"ל, הרי אמרו חז"ל מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ואין אדם מת וחצי תאותו בידו. אך אברהם אבינו לא כך היה, ברוב אהבתו לבורא הרגיש שה' ברח אותו בכל ולא חסר לו דבר. לא היה תאב לעוד נכסים גשמיים וממון, אלא הרגיש שכבר יש לו הכל ולא חסר לו דבר.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה (כד, ג)

דרשו חז"ל, למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה פרחו נשמתה ממנה ומתה. קשה, כיצד ייתכן לומר על שרה אמנו שפרחה נשמתה בגלל העקידה, הלא כל מה שעשה אברהם אבינו היה ברצון ה' ועל פי ציוויו ה', ומדוע פרחו נשמתה כששמעה על עקידת בנה, וכי יעלה על הדעת לומר שחלילה תצטער ויקשה עליה לקיים את רצון ה'? מבאר בספר 'עבודת ישראל', ששרה אמנו לא נבהלה מעצם הרעיון של עקידת בנה והעלאתו כקרבן, וברור שהייתה מוכנה למסור את גופה ונפשה למען רצון ה', בכך אין כל ספק ופקפוק. אך כאשר שמעה שלבסוף לא נשחט יצחק, מכך פרחו נשמתה, סבורה הייתה שלא היה ראוי בנה לשמש כקרבן, ולכן נדחתה הקרבתו לפני ה' מחמת חסרונו. כיון שכך מיד פרחו נשמתה מצער על שלא הצליחה לגדל ולהכשיר כראוי את בנה לעבודת ה'.

וירץ לבד לקראתה (כד, ז)

דרשו חז"ל, לפי שעלו המים לקראתה. מהו המקור לדרשת חז"ל שהמים עלו לקראת רבקה ולא הוצרכה לשאוב בעצמה? מבאר הרמב"ן, כאשר

שאבה רבקה מים לגמלים, נאמר בפסוק "ותשאב", אך כאשר שאבה מים לעצמה לא נאמר בפסוק לשון שאיבה, מכאן דרשו חז"ל שאכן המים עלו לקראתה, שהרי לא הוצרכה לשאוב. מקשה הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיע"א, מדוע באמת לא עלו המים לקראתה כאשר שאבה לגמלים, וכי אז לא הייתה ראויה לנס זה? אלא, כאשר שאבה מים לעצמה, משמים עשו לה נס שהמים יעלו לקראתה, כדי שלא תטרח ותתאמץ. אך כאשר עסקה במצוות גמילות חסדים, והשקתה את הגמלים, המים לא עלו לקראתה, כדי שתטרח ותתאמץ עבור המצווה. כי היגיעה והטרחו עבור המצוות יקרה וחשובה עד מאוד בעיני הקב"ה.

וירץ לבן אל האיש (כד, טז)

למה רץ? מפרש רש"י, כשראה לבן את הזנס אצל רבקה אחותו, אמר עשיר הוא אליעזר, ונתן עיניו בממון. מבאר בעל 'נחמד ונעים', הרי אמרו חז"ל (ברכות מג) שפסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של האדם. אם כן, מדוע לבן רץ, וכי לא חשש לאבד את מאור עיניו? אלא, שנתן עיניו בממון, לרוב הליטותו לממון היה מוכן לתת גם את מאור עיניו בעבורו.

ואלה שמות בני ישמעאל, בשמתם... ומשמע ודומה ומשא (כד, יז)

כתב הרמב"ם באגרת תימן, לעודד את בני הקהילה שהתרגשו עליהם צרות וגזירת שמד. "הוכיחו רבותינו לשאת את כזבי ישמעאל ושקריו, ולשתוק ממנו. וסמכו זה לפסוק שכתוב בשמות בניו, ומשמע ודומה ומשא, שמע דום ושא". יסוד גדול הוא להתמודד עם כל הצרות, לשמוע לשתוק ולשאת את החרפה. וסוף הכבוד לבוא.

תפילת מנחה

אמרו חז"ל (ברכות טו): **יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר** (כד, סג), **"וַיִּצְאָה יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנֹת עֵרְבָ", ואין שיחה אלא תפלה שנאמר** (תהלים קב, א) **"תַּפְּלֵה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וּלְפָנֵי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ". אמרו חז"ל (ברכות ו): ואמר רבי חלבו אמר רב הונא, לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שנאמר "וַיְהִי בְעֵלֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלָיו הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר... עֲנֵנִי ה', עֲנֵנִי" (מ"א יח, לו-לז) ענני שתד אש מן השמים, וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם. בכל תפילה צריך אדם להתכוון, אך תפילת מנחה צריכה כוונה יתירה, כי שעת המנחה היא שעת דין, אף ההיכל נשרף בשעת המנחה.**

פעמים רבות בזמן מנחה אדם טרוד בעיסוקיו שלא כתפילת שחרית וערבית שזמנן ידוע ועל פי רוב פנויים בזמנים אלו. כדי שלא ישכח אדם להתפלל מנחה, תקנו חכמים שמחצות היום ואילך צריך אדם להיזהר שלא להתחיל בדבר שיגרום לו להסיח את דעתו מהזמן וישכח להתפלל מנחה. מאותה סיבה אסור לאדם להתיישב לסעודה לפני תפילת המנחה. אורחים שהוזמנו לסעודת ברית מילה האמורה להתקיים מחצות היום ואילך, האם מותר להם לישב לסעודה לפני תפילת המנחה?

כאשר העניין אותו רוצה האדם להתחיל אינו לוקח זמן רב ועתיד הוא לסיים אותו לפני סוף זמן מנחה, מותר מלכתחילה להתחיל בו. כפי שכתבו האחרונים (מ"ב רלב, ו, כ"ח ד), בעניין תספורת, שאף שאמרו חכמים שאין להסתפר בזמן המנחה שמה ישכח להתפלל מנחה, כיום, שהתספורת מסתיימת בזמן קצר, ואין לחשוש שתהיה תקלה במספריים או במכונת התספורת, מפני שלכל ספר ישנם כלים נוספים, מותר להסתפר גם אחר שהגיע זמן המנחה, מפני שעתיד הוא לסיים זמן רב לפניו סיום זמן תפילת מנחה. ואף בדברים שלוקחים פרק זמן ארוך, כאשר אין חשש שמה ישכח להתפלל כגון שביקש מחברו להזכיר לו להתפלל מנחה, או שנמצא במקום שקוראים לציבור לתפילה במניין, מותר להתחיל באותו עניין, אף בדבר שלא לוקח זמן מרובה.

משום כך, מותר לישב בסעודה גדולה רבת משתתפים כסעודת ברית מילה, מחצות היום ואילך לפני תפילת מנחה, כאשר ברור להם שיסיימו את הסעודה טרם יסתיים זמן מנחה, רק ידאגו שמיד כשמסיימים את הסעודה יתחילו להתפלל שלא ישכח מהם העניין. ואף בסעודה ארוכה יותר, אם ידאגו להזכיר לעצמם להתפלל מנחה, כגון שיעמידו שומר על כך, רשאים לאכול, אלא שצריך להקפיד שמיד כשיזכירו להם, יקומו להתפלל ולא ידחו את תפילתם.

פניני דברי יאשיהו

הקושי שבשינוי

"וַיִּבֹא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְבִתָּהּ" (ג, ב) לבכותה - כ' קטנה ביאר בעל הטורים שלא בכה הרבה. דברו חז"ל במעלת הבוכה על תלמידי חכמים בשעת פטירתם. מדוע אברהם לא מקיים מצווה זו על שרה אמנו שהיתה צדקת, שנקראה 'יסכה' על שסוכה ברוח הקדש?

אמרו חז"ל (ראש השנה טו) אמר רבי יצחק **ארבע דברים מקרעין גזר דינו של אדם** ואלו הם: **צדקה, צעקה, שינוי השם ושינוי מעשה**; ויש אומרים אף שינוי מקום.

תשובה, תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה, אך במה שינוי השם ושינוי המקום גורמים לקריעת גזר דינו של אדם?

יסודו גדול בחיים, כל שינוי שעובר האדם בחייו, גורם לאדם צער ועוגמת נפש, אפילו שינוי לטובה גורם לאדם נפילה ברוחו ועצבות מרובה, הדבר מצוי אצל העובר דירה ואף אצל חתן וכלה שנישאו שהשינוי אף שנעשה לטובתם גורם לקושי ולדכדוך. הצער ועוגמת הנפש שבשינוי מועיל לקריעת גזר הדין. שני זמנים של שינוי קשים ביותר בחיי האדם. האחד, **בשעה שנולד לעולם** שצריך להתרגל לשינוי המקום אליו היה הוא רגיל. והזמן השני הוא **בזמן פרידת הנשמה מן הגוף**.

חיי שרה אימנו בעולם הזה היו חיים קדושים ודבקות בבורא - **מעין עולם הבא**. כשנפטרה מהעולם, לא היה לה צער של שינוי בין העולמות. ולכן, אברהם אבינו בכה את הבכי המחויב בתורה, אך בכי על נפשה ועל צערה לא היה צריך לבכות, וזהו כ' קטנה, בכי קטן.

לאורם נלך

רבינו יונה מגירונדי - כ"ח חשוון ה' כ"ד (1263)

בהיותו כבן ל"ב שנים התעוררה מחלוקת קשה ועזה על ספרי הרמב"ם 'המדע' ו'מורה נבוכים'. רבינו יונה הלך בעקבות רבו **רבי שלמה בן אברהם ממונטפליר** שהיה מראשי המתנגדים לספרי הרמב"ם הבנויים על דרכי החקירה והפילוסופיה, חלק מגדולי ישראל ראו בהם סכנה ומפגע לתורה ולאמונה. אך כאשר ראה רבינו יונה את תוצאותיה המרות של המחלוקות שהובילה לשריפת התלמוד בצרפת, נקפו ליבו ולבב כל הסובבים אותו, והבין כי זה עונש מן השמים על שביישו את הרמב"ם, קיבל על עצמו להשתטח על קבר הרמב"ם ולפייסו במניין. כשהוא מודה בפני כל העדה 'חטאתי לאלקי ישראל ואל רבינו משה בר מיימון'. בשיעוריו היה מזכיר בכל הלכה את דעת הרמב"ם וכיבדו ביותר.

שלוש שנים לאחר שבתו בברצלונה, שם פניו לעלות לארץ ישראל על מנת לקיים את נדרו לעלות על קבר הרמב"ם, בדרכו עבר דרך העיר טולידו, שם הפצירו בו ביותר בני הקהילה שיתעכב אצלם וירבה ביניהם תורה, מתוך כך נפטר רבינו יונה בפתאומיות, בכ"ח חשוון ה' כ"ד (1263), ולא זכה לקיים את אשר נדר, זיע"א.

רבינו יונה מגירונדי זיע"א מגדולי הראשונים בספרד, הידוע גם בכינוי 'החסיד' או 'הקדוש', נולד בשנת ד' אלפים תתק"ע בגירונה שבספרד לאביו רבי אברהם. בצעירותו למד תורה בישיבת בצרפת והושפע רבות מבעלי התוספות. כאשר חזר לספרד העמיד רבינו יונה ישיבה גדולה בברצלונה, ועמד בראשה. בין תלמידיו נמנו **רבי שלמה בן אדרת - הרשב"א, ורבי אהרון הלוי - הרא"ה. הרמב"ן** שהיה בן דודו והוקירו ביותר, כפי שמצינו בתשובת הרמב"ן לרבינו יונה (סימן רפ"ד) 'איש אלוקים קדוש הוא, הרב החסיד רבי יונה'. לימים נישאה בתו של רבינו יונה עם רבי שלמה בן הרמב"ן.

בחריפותו העצומה והיקף ידיעותו, חיבר רבינו יונה ספרים רבים גדושים בקדושה ובטהרה, חלקם לא נמצאים בידינו אך הם מובאים בחלק מספרי הראשונים. בין ספריו המפורסמים, ידוע בעיקר פירושו של רבינו יונה על הרי"ף במסכת ברכות ונסדר על ידי תלמידיו. וכן ספר המוסר '**שערי תשובה**' בדברים המעוררים את הלב לשוב בתשובה ופירוט אופני הכפרה. ספר זה הוא למעשה שער אחד מספרו '**שערי צדק**' הכולל אוצר של שערים נוספים 'שערי תורה', 'שערי תפלה', 'שערי עבודה' ו'שערי שנהא', שאבדו.

מאמר החכם

אדם צריך לדעת לעמוד על אמונתו ועקרונותיו בכל מצב.
לכן הרשע אמר לאליעזר וְאֶנְכִי פְּנִיתִי הַבַּיִת - מעבודה זרה. היה לכן מוכן למכור גם את אלוהיו בשביל כספו של אליעזר.

(הסבא מנובהרדוק)

חרב היהלומים במערת המכפלה

לחרדתם כי האיש הקשור לחבל, היה ללא רוח חיים. הפחה לא יותר, הוא פקד על איש אחר שירד אל המערה, ושוב עלה האיש ללא רוח חיים. בהלה אחזה בקרב אנשי הפחה, הם חשו שחיהים אינם שוים עבורו וניסו להסתתר מפניו. לאחר שירדו למערה מספר אנשים והועלו ללא רוח חיים, הבין הפחה כי אף אם יכלו אנשיו חרבו לא תשוב אליו בדרך זו. בעודו תוהה מה ביכולתו לעשות, נפלו עיניו על אחד מיהודי העיר, מיד עמד וציווה על יהודי העיר חברון, לרדת אל המערה ולהביא עבורו את החרב. כשהוא בטוח שמהם תבוא הישועה.

הפילו היהודים ביניהם גורלות, והגורל נפל על **המקובל רבי אברהם בן רבי מרדכי אזולאי זיע"א בעל "חסד לאברהם"** סב סבו של החיד"א. משראה כך רבי אברהם מיד טבל במקוה, עטה על גופו תכריכים וישב כל אותו הלילה עם אנשי חברון, כשהם יושבים לפניו והוא דורש להם בדברי קבלה. משהאיר השחר, קם רבי אברהם וביקש מיהודי העיר שישאו בעדו תפילה שלא יאונה לו כל רע. ליווה אנשי העיר אל מערת המכפלה, קשרוהו בחבל והורידוהו לפני המערה. האוירה המתוחה התפוגגה באחת כשקיבלו יהודי העיר לידיהם את החרב היקרה של הפחה. ביקש מהם רבי אברהם שיורידוהו בשנית ואמר 'הגיעה העת שאראה את המערה'. הלך רבי אברהם בתוך המערה, ולפתע הופיע למולו אדם אחד. נתפחד רבי אברהם וקרא 'שמע ישראל', ואחר שאלו 'מי אתה?'. השיבו האיש 'אני אליעזר עבד אברהם'. אמר לו אליעזר 'וכיצד באת לכאן?'. סיפר לו רבי אברהם את כל המעשה. מששמע אליעזר כך, אמר לו 'המתן כאן עד שאשאל רשות מאברהם, יצחק ויעקב, אם אוכל להכניסך'. נתנו האבות רשות ונכנס. ומרוב הפחד נתעלף ולא הקדימם בשלום. הגישו לו עצי בשמים להריח וניעור. כיוון שראה שהמקום גן העדן הוא, לא רצה לצאת מתוכו, וביקש להשאר בו. אמרו לו האבות 'צא עכשיו ומחר בא עמנו'. וכל אנשי העיר חרדים ודואגים מדוע רבי אברהם מתעכב שמה קרהו אסון חלילה. כששמעו את קולו קורא להם שמחו מאד, והעלהו בחבלים. חזר רבי אברהם לביתו שמח וכל ישראל שמחים עמו. סיפר להם את העניין ואמר 'כך נגזר עלי וכך רצוני!'. וכל אותו הלילה היו אנשי עירו יושבים עמו והוא דורש לפניהם בדברי קבלה עד שהפציע השחר. ואתו היום היה **"כ"ד בחשוון ה'ת"ד"**, ירד רבי אברהם לטבול במקווה שבביתו, לבש תכריכים ויצאה נשמתו בטהרה בעודו קורא קריאת שמע. נצטערו עליו כל בית ישראל כי אבד חסיד מן הארץ, זיע"א.

חודש חשוון שנת ה'ת"ד (1643), השחר הפציע בינות לעננים העבותים, שולח קרניים זוהרות המבשרות על תחילתו של יום חדש. יהודי העיר חברון שהשכימו קום לעבודת הבורא, לא שיערו בנפשם את אשר עתיד להתרחש בו ביום... הפחה של העיר איסטנבול שבתורכיה, הגיע לבקר בעיר האבות. לבוש היה הפחה במיטב בגדיו וחרבו היקרה היתה מונחת בנדנה. כבר מזה זמן רב, חפץ הפחה לבקר במערת המכפלה ולהתפלל בה כמנהג המוסלמים, וכעת הגיעה לידו הזדמנות נפלאה, והוא מיהר להביע את בקשתו באזני מארחיו המוסלמים, לבוא להשתתף בתיפלת המוסלמים במערת המכפלה. פמלייה מוכובדת ליוותה את הפחה לכיוון המערה, והוא שח לבני לוייתו שעזר רצונו להכנס אל פנים המערה. המארחים המוסלמים נבהלו לשמע בקשתו, שנים ארוכות לא נכנס איש לפני המערה, הם סיפרו לו כי שמועות מהלכות על אלו שהשכימו בנפשם להכנס לפני המערה, שלא יצאו ממנה חיים. סקרנות ניצתה בליבו של הפחה, הוא אמנם נאות לוותר על רצונו, אך בעוד הוא עולה עם פמלייתו במדרגות המבנה העתיק, ביקש כי לכל הפחות יניחו לו להביט פנימה מתוך פתח המערה.

רעדה קלה אחזה בו כאשר הרימו המוסלמים את הכיסוי העתיק של פתח המערה הצר, אור הנרות שהיו המוסלמים מורידים מידי יום לפני המערה, ריצד קלות. הרכין הפחה את גופו על מנת להיטיב את תנוחתו, כדי שיתאפשר לו לראות את חלל המערה, ומבלי משים צנחה חרבו היקרה אל תוך המערה. יחד עם הד צלילה המתכתי של החרב הנופלת, נשמע קולו של הפחה מילל וצועק 'חריב נפלה! לא אסכים לותר עליה, מיוחדת היא במינה, ושווה הון רב!'. אנשי הפחה שהכירו את חרבו היקרה, הבינו לליבו. חרב מיוחדת ויקרה היתה חרבו של הפחה, מצופה זהב ומשובצת יהלומים נדירים. אך הפחה לא ביקש כלל לעורר את רחמיהם, אלא פקד מיד על אנשיו לרדת אל פנים המערה ולהעלות בחזרה את חרבו.

המוסלמים חרדו מאד מפני הבאות, אך לא נותרה בידם ברירה והם הורידו את אחד מאנשי הפחה אל חלל המערה, כשהוא קשור בחבל. לפתע חשו האוחזים בחבל שהמשא הפך להיות כבד יותר, הם ניסו לקרוא בשמו של האיש, אך לא היה מענה. בחשך רב משכו את החבל כלפי מעלה וגילו

מערות נטיפים

שהולכת ומתגבהת לכיוון הנטיפ. בעוד שהנטיפים לרוב חלקים, צורותיהם של הזקיפים הנוצרים מרסיסי הטיפות המתנפצות אל הקרקע, רחבות יותר, מגוונות ושונות. לעיתים נוצרות כעין דמויות או צורות של חפצים. צבען של הנטיפים והזקיפים לרוב לבן בוהק, כאשר מתווספים אליהם מלחים ומינרלים הם נצבעים בגווני שונים, המוסיפים נופך למראה המיוחד.

מערת הנטיפים הגדולה בעולם היא **מערת מאמוות'** הנמצאת בצפון אמריקה, אורכה הכולל של מערכת המערות מגיע ל **350 ק"מ**. הנטיפים הקיימים במערות אלו מתווייגים בשמות, אחת מהתצורות המפורסמות, היא מערכת של נטיפים המשתרעים לאורך רב ותווייגה תחת השם 'מפלי הניאגרה'.

באוסטריה, בגובה של כ-1600 מטר מעל פני הים קיימות **מערות נטיפי הקרח הגדולות בעולם**, באורך של **40 ק"מ**. המערות מתאפיינות במראה יחודי של סלע וקרח המעוצב בתצורות מדהימות ומרהיבות עין. עליות וירידות בטמפרטורה וכניסת משב רוח, גורמות להמסה חלקית של הקרח וקפיאתו מחדש בצורות שונות.

האור החיים הקדוש כתב, שמערת המכפלה נמצאת בחברון, כי שם **החיבור של העולם הגשמי התחתון עם העולם הרוחני העליון**. עוד כתוב ב**זוהר הקדוש** (זוהר חדש נח לה) **שהפתח הראשון במערת המכפלה - סמוך לגן עדן**.

"וַיִּתֶּן לִי אֶת הַמְּכַפֶּלָה" (ג, ט), מערת המכפלה היתה עשויה כמערה בתוך מערה. אמרו חז"ל (עירובין ג.) שני בתים זה לפניו מזה, דבר אחר **"מְכַפֶּלָה"** שכפולה בזוגות.

מערות וחללים קיימים בקרקע, חלקם טבעיים, וחלקם נוצרו במהלך שנים בתהליך טבעי של המסת אבני גיר וסיד, על ידי מי הגשמים המחלחלים מתחת לפני הקרקע. תהליך זה של המסת סלעי גיר וסיד נקרא **קארסט** על שם חבל קרסט שבסלובניה, חבל ארץ זה מתאפיין בנוף שנוצר כתוצאה מהמסת סלעי גיר.

מערות קארסטייות רבות מתאפיינות במראה מדהים של נטיפים ועמודים זקופים, מערות אלו נקראות אף **מערות נטיפים**. המים המחלחלים אל חלל המערה נתלים כטיפות בתקרת המערה, סביב טיפת המים נוצרת טבעת דקיקה של גיר השוקע מטיפת המים. טבעות הגיר הנוצרות מהטיפות מתהוות בתחילה כעין צינור דקיק דרכו זורמות טיפות המים. צינורות אלו הנקראות 'ספגטי' גדלות באופן איטי, כשלעיתים יש מצבים המאיצים את היווצרותם. כאשר הצינוק נסתם, טיפות המים זורמות מחוץ לו ונוצרות צורות מרהיבות של נטיפים כחרוטים, 'וילונות' ואף נטיפים הנראים כ'אזני פיל'. אגל המים הנוסף אל הקרקע מותיר גם בה שכבת גיר בלתי אחידה